

Tampereen kaupunki
apulaispormestari Pekka Salmi

Pirkanmaan ELY-keskus
kirjaamo.pirkanmaa@ely-keskus.fi

Lausunto Museoviraston esitykseen Rajaportin saunan suojelemiseksi rakennusperintölain (498/2010) nojalla

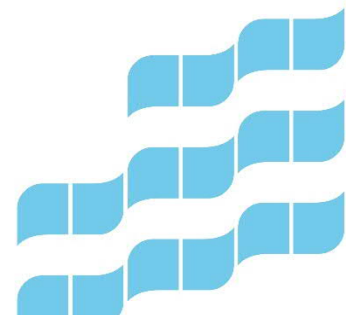
Kiitämme mahdollisuudesta lausua museoviraston Pirkanmaan ELY-keskukselle tekemän Rajaportin saunan suojelemisesta rakennusperintölain (498/201) nojalla rakennuksen ja kiinteistöjen omistajana ja rakennuksen sijaintikuntana.

Kaupunki pitää merkittävänä, että Saunaperinne Suomesta on valittu Unescon aineettoman kulttuuriperinnön luetteloon joulukuussa 2020 ja että kulttuuriministerin Unescolle lähettämässä hakemuksessa on erityisesti mainittu Rajaportin saunan suojeleminen.

Mikäli Pirkanmaan ELY-keskus katsoo, että jäljempänä kerrottu ja valmistelussa oleva asemakaavan muutoshanke ja kaupungin omat toimet rakennuksen ja sen käytön kulttuurihistoriallisten arvojen säilymiseksi ei riittävästi turvaa Museoviraston suojeluesityksen kohteena olevan Rajaportin saunan rakennusten kulttuurihistoriallisten arvojen säilymistä, Tampereen kaupunki ei näe estettä ehdotetulle esitykselle ja Museoviraston esityksessään tekemälle ehdotukselle suojelumääräyksiksi.

Asemakaavatilanteesta

Rajaportin saunan tontilla on voimassa asemakaava nro 7342 vuodelta 1997. Tontille on osoitettu käyttötarkoitus AL, asuin-, liike- ja toimistorakennusten korttelialue. Rakennusoikeutta on tontilla yhteensä 680 kem², joka vastaa tonttitehokkuutta $e = 0,8$. Rakennusoikeus on jaettu rakennusaloille. Asemakaava mahdollistaa lisärakennuksen tontin koilliskulmaan. Tonttia koskee kerroslukumerkintä II², "alleviivattu roomalainen numero osoittaa rakennuksen tai sen osan ehdottomasti käytettävän kerrosluvun. Tämän estämättä voidaan kuitenkin 25 % rakennuksen

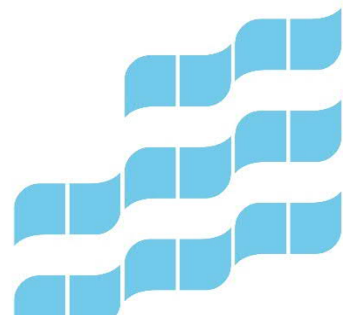

kerrosalasta rakentaa yksikerroksisena. Lisäksi saadaan erilliset talous- sauna-, autotalli- ym. rakennukset rakentaa yksikerroksisina." Tontin olevilla rakennuksilla ei ole rakennuskohtaisia suojelumerkintöjä, mutta pihapiirille on osoitettu sj-10 määräys: "Kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti tärkeä alue. Uudisrakennusta tai olemassa olevaan rakennukseen tehtäviä muutoksia suunniteltaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota alueen kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilymiseen." Tonttia koskee liittymäkielto Pispalan valtatiepuolella. Tonttia koskee myös merkintä rad-1: " Alueen suunnittelussa ja rakentamisessa on otettava huomioon sijainti korkean radon-pitoisuuden alueella". Asemakaavan yleismääräykset sisältävät rakentamisen tapaa koskevia määräyksiä.

Rajaportin saunaa koskeva Pispalan valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön (RKY) kulttuurihistoriallisten arvojen säilyttämiseen tähtäävä asemakaavamuutos nro 8309 on ollut vireillä vuodesta 2009. Tontille on osoitettu vuonna 2019 nähtävillä olleessa kaavaehdotuksessa käyttötarkoituksimerkintä KYYTSA-1:" Liike- ja toimistorakennusten sekä kulttuuritoimintaa ja julkista palvelua palvelevien rakennusten korttelialue, jolle saadaan sijoittaa myös ympäristöhäiriötä aiheuttamattomia työtiloja sekä asuntoja".

Pihapiiri kuuluu arvoalueeseen, jolle on osoitettu merkintä sk-2: " Kulttuurihistoriallisesti tai kaupunkikuvallisesti arvokas säilytettävä aluekokonaisuus. Aluetta koskevat suunnitelmat ja toimenpiteet on tehtävä niin, että alueen kulttuurihistorialliset arvot säilyvät. Uudet asuin- ja piharakennukset on sovitettava sijainnin, muodon, värityksen ja julkisivujen jäsentelyn osalta pihapiiriin ja katukuvaan aluekokonaisuudenkulttuurihistoriallista ja kaupunkikuvallista arvoa tukien". Pihapiirille on osoitettu suojelumerkintä sk-piha: "Kulttuurihistoriallisesti erittäin arvokas pihapiiri. Muutokset ja lisärakentaminen tulee tehdä kohteen kulttuurihistoriallisia ominaispiirteitä kunnioittaen". Muutokset ja lisärakentaminen tulee tehdä kohteen kulttuurihistoriallisia ominaispiirteitä kunnioittaen." Saunarakennus on osoitettu suojelumerkinnällä sr-53: "Suojeltava rakennus. Kulttuurihistoriallisesti arvokas sekä kaupunkikuvan säilymisen kannalta tärkeä rakennus, joka edustaa erityisen hyvin paikallista rakentamisen tapaa. Rakennusta ei saa purkaa. Rakennuksessa suoritettavilla korjaus- ja muutostöillä ei saa turmella rakennuksen julkisivujen tai kiinteän sisustuksen arvoja eikä muuttaa rakennuksen räystäskorkeutta eikä kattomuotoa. Sisätilojen korjaustyöt tulee tehdä tilojen alkuperäinen tyyli säilyttäen, yksityiskohdat ja kiinteä sisustus rakentamisen yhteydessä entistään. Sisätiloissa voidaan tehdä toiminnan vaatimia muutoksia, mutta tilanjakoa ei saa oleellisesti muuttaa. Korjauksissa tulee käyttää alkuperäisiä tai niitä vastaavia materiaaleja. Rakennuksen tulee säilyä kulttuurihistoriallisen merkityksensä mukaisessa, alkuperäisessä käytössä. Ennen korjaus- tai muutostöihin ryhtymistä edellytetään haettavaksi museoviranomaisen lausunto."

Tontin muut rakennukset on osoitettu suojelumerkinnällä srp-1: " Suojeltava rakennus. Rakennus edustaa erityisen hyvin paikallista rakentamisen tapaa ja sillä on rakennushistoriallista, historiallista tai kaupunkikuvallista merkitystä. Rakennusta ei saa purkaa ja sen ominaispiirteet tulee korjaus- ja muutostöissä säilyttää. Rakennuksen rungon ja katon muotoa ei saa muuttaa eikä julkisivujen kulttuurihistoriallista arvoa turmella."

Tontin rakennusoikeutta esitetään vähennettäväksi tasoon $e = 0,5$. Tontille on osoitettu rakennusala satulakattoiselle uudisrakennukselle, jota koskee massoittelumerkintä $rt-2$: " Rakennuslalle saa rakentaa rakennuksen, missä pääkerroksen yläpuolella sallitaan vain ullakko tai osakerros. Rakennuksen korkeus mitattuna julkisivun ja vesikaton leikkauspisteestä ensimmäisen kokonaan maanpäällisen kerroksen lattiapintaan saa olla enintään 5,0 m". Rakennuksen julkisivun enimmäiskorkeus on rajoitettu 6,5 metriin. Tonttia koskee liittymäkielto Pispalan valtatie puolella. Asemakaavaehdotuksessa on yleismääräys, joka sisältää mm. rakentamistapaohjeen keskeisen sisällön.

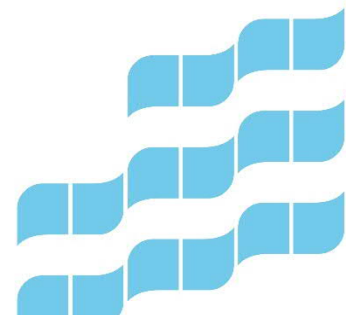
Asemakaavaehdotuksesta saadun viranomaispalautteen pohjalta asemakaavaan on tarpeen tehdä tarkistuksia. Asemakaavaprosessia 8309 ei ole toistaiseksi voitu edistää, kun rinnakkaisen asemakaavamuutoksen 8310 hyväksymisprosessi on kesken. Molemmissa asemakaavoissa on tarkoitus noudattaa samoja periaatteita kulttuuriympäristön suojelun ja rakennusoikeuden osoittamisen osalta.

Rajaportin rakennusten hallinnasta

Tampereen kaupunginhallitus on kokouksessaan 2.12.2019 hyväksynyt vuoteen 2030 ulottuvan Tampereen kaupungin kulttuuristrategian. Osana kulttuuristrategian toimeenpanoa on tunnistettu kulttuurin käytössä olevia rakennuksia, joiden hallintaa ja avustusperiaatteita on tarkoituksenmukaista selkeyttää avustusten läpinäkyvyyden parantamiseksi ja rakennusten käyttökunnon turvaamiseksi. Yksi tällainen rakennuskokonaisuus on Rajaportin sauna ja sen pihapiiriin kuuluvat rakennukset.

Sivistys- ja kulttuurilautakunta on kokouksessaan 22.3.2022 kulttuuri- ja taideyhteisöjen toiminta-avustuksista päättäessään huomionnut myös Rajaportin saunaan liittyvän kulttuuritoiminnan. Kaupungin avustuskokonaisuudelle on hyväksytty arviointikriteerit sivistys- ja kulttuurilautakunnassa 14.12.2021, jonka mukaan kulttuuri- ja taideyhteisöjen toiminta-avustukset ovat harkinnanvaraisia avustuksia, joita voidaan myöntää paikallisesti keskeisille kulttuuri- ja taideyhteisöille, joiden toiminta on vakiintunutta ja ammattimaisesti toteutettua. Avustustoiminnan tavoitteena on turvata kulttuurin monimuotoinen toimintakenttä ja saavutettavuus. Avustusta voidaan myöntää kulttuuri- ja taideyhteisöille, esittävän taiteen yhteisöille, tuotantoyhteisöille, valtakunnallisille aluekeskuksille, kulttuuritaloille ja -keskuksille sekä museoille. Avustus voi olla toiminta-avustusta tai tila-avustusta.

Kulttuuritiloja on joiltakin osin aiemmin vuokrattu suoraan yhdistyksille siten, että kyseinen yhdistys on ottanut vastatakseen toiminnan lisäksi kohteen ylläpidosta. Osana kulttuuristrategian toimeenpanoa on tunnistettu joidenkin kaupunkikulttuurin kannalta merkityksellisten rakennusten hallinnointitapaan liittyviä muutostarpeita siten, että vanha vuokrasopimus kulttuuritoimintaa harjoittavat yhdistyksen kanssa on päätetty ja ne on vuokrattu sisäisesti Tampereen kaupungin kulttuurin palveluryhmälle, joka edelleen on antanut tilat toiminta-avustuksena toimintaa operoivan yhdistyksen käyttöön ja näin varmistanut kaikille avoimen kulttuuritoiminnan jatkumisen kyseisessä kohteessa. Sisäisellä vuokrauksella pyritään varmistamaan rakennusten oikea-aikainen ja riittävä

ylläpito ml. kunnossapitokorjaukset ja tarvittavat peruskorjaustoimenpiteet rahoittamalla ne Tampereen kaupungin talonrakennusinvestointien määrärahasta. Pispalan saunayhdistys ry, joka on aiemmin ollut vuokralaisena Rajaportin saunan pihapiirin rakennuksissa, saa tila-avustuksena käyttöönsä Rajaportin saunan ja Lahtisen talon pihapiireineen. Ompelijan talossa sijaitseva asunto on vuokrattu yksityishenkilöille. Muutoksella on tehty yhdistyksen saama tuki kulttuuritoimintaan läpinäkyvämmäksi ja samalla turvattu rakennusten säilyminen käyttökunnossa nyt ja tulevaisuudessa.

Tampereella 1.3.2023

Tampereen kaupunki

Pekka Salmi

apulaispormestari, elinvoiman ja kilpailukyvyn palvelualue

